

A-32693

Meie tulewitu nimel!

Raske rahwa päralt on tulewil.

Üleüldise karstufepüha puhul
1915.

Ritjutanud
Jaak Tõnisson.

Eesti Raamatuseletside Seltsimekonna wäljaanne
Tartus, 1915.

Suur ajalooline parandus, mis meie rahwal hoida.

Wafar, woi alas! Us kahest: kas woidad ja tusjed, woi kaotad ja — langed!

Karm on see sona. Ja halastamata. Kuid ta maksis kitsendamata aastatuhandeid. Alles korgema kultura hilitsels dieks on inimsuse-aade, mille suurem kuulutaja tais heldust noudis: Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast.

Perekonna, hoimkonna, suguharu, rahwa kaudu jarkfargult laienedes, siwenedes, selgides on weresugulusest ja eluhuwide uhtlusest olenew loomulik poolehoidlus pikkamooda inimsuse-aatels ules kerkinud, et wiimaks uhisikonna kaudu oma tasa lepitawalt kogu inimesejoo ule walja sirutada. Kuid taielik ei ole tema walitus kaugektti weel mitte. Isegi meie pawade kultura-inimsuse keskel witleb armastuse uue tasusona wastu agedalt loomuliku oma-huwi halastamatuse waim. Mitte issi wiwane wagiwald ei tunnistata sellest. Isegi kõige filedam wiistlus kulturaliste

Дозволено востною мѣзуром.

Ерсти Рижастусе-uhtluse „Postimehe“ kalk. Jurek. 1904.

2

124064

foo mullapinnal. Suured wõiwad adraga õhemaid wagusid ajada. On neil ju pinda laialt.

Meie rahwas on üks nendest, kes inimesefoo elu-nurmel ufinasti labidat peawad tarwitama. Sest tema oja ei ole mitte suur ega lai, et sääl kergelt adraga wõiks talitaba.

Õsime ne asti olgu siis meie rahwal waadata, et töõs jõudu ja tahtmist ei puuduks. Muudu aid omakiffu ei toida.

Wäiterahwa lootus on isiklik tublidus ja isemiffe elujõu tagawara.

Siin on otustama tähendusfega, mis kellegil kadust kaasa on tuua. Teatawaid tõuomadust, andeid ja idustid lähed tarwis, et rahwas wõiks häis asjus areneda ja kulturaliselt fertida.

Smelapõeks ei wõi meie oma rahwast mitte ülistada. Roguni arukordseid andeid ei ole haldijad meie tõule tõesti mitte hälli paifanud. Kuid waeselapõ järjele ei ole Eesti suju ometi kaugekfi mitte jäänud.

Ujalugu on meiega nagu üleüldse Soome hõimkonnaga karmilt küll ümber käinud. Oleme nii mitmel murda ja wäga paljudel wajutada olnud. Wõõraste rasked sammud on nii mitmel puhul üle meie rahwusliffe kodu pinna käies sügawaid jälgi meie wälisesse olemisesse järele jätnud. Kuid weel rohken on neid haawu, mis wõõraste olluste mõju meie kehalesse ja hingelisesse olemisesse on lõõnud. Palju sellest, mis Eesti iseloomu nii armilises teeb, on just sagedast juhustisest werefegamisest päritud. Sest tõu-termist ei olnud siin mitte loomulik poolehoidlus ega waba walik hoidmas. Sa need, kellel wägi ja wõi-

mus, ei olnud seda mitte isikliku tubliduse waral omandanud, waid teistelt pärinud. Mitte üksi Soome foo põline hõemus ei ole see, mis meie rahwusliffes olewises end eitawalt ilmutab. Waid suurelt osalt wõlg-neme seda just oma ajaloole Läänemere käidawal rannamaal.

Ometi ei taha meie oma minewiku pärast nii wäga karta. Sest meil on säält ühes toodud ta warasid, mis kehwaft karjapõisist rikka tunningapõja teesfid. Teritagem pilku, küll siis filmad oskawad muinasehteid hinnata, mis helgiwad kui kuld ja kallistikwid. Seittem mõõdaminneski pill meie rahwusliffe wanawara aitadesse. Eesti luuleilm oma uurimata rikkustega, Eesti muusika tuhandeteelsed helid täis algupärast ilu, Eesti ehtiw kunst - ei need ole tühi muinaslugu. Ei oska meie põlwe hing ennaft mitte weel muististes helides ega wirwendustes omapärastelt ilmutada. Weab wälisse uudsuse pettekujutus meie wilumata sammu efi- algu weel kõweraid efsiteid. Otsib mõte, mis aastasadade pikuse nälgimise järele end hädapärastelt wõõral laual kosutanud, nüüd isennast aina wõõraste usse aft. Ei ole karta ühtigi. Tuleb aeg, toob hääd nõu. Toob wilumist, ostamist, enefeleidmist.

Kiipalju wõib ilma suurustufeta finnitada, et Eesti foo waimline ja hingeline ulatus üleüldlikult oma ümbruseft mitte alla ei jää, ei ka aina keftpärastufesse ära uppu. Waid kus wõistlus tõsisets lähed, sääl täidab tema oma kohta püüwuses, kui ka wirkuses sagedasti enam kui aufasti. Sfegi ortjapaine loomuargtus annab mehifuse-woorufele maad, kui aga elu tõsifelt hüüab ja ülesanne meeste wääriline.

Cesti sõjameeste kiitust, nende wahwuse ja julguse ülendust kannab kergejalgne Ruudus oma õhulistel tiibadel weriselt sõjawäljalt üle mitme rahwa laiale.

Kas ei kaalu seefugune ajalooline kaaswara midagi rahwal, kes peab enesele tulewikku teed raiuma omal jõul läbi pikkade puude ja tiheda wõsa?! Wõi ei ole see wara mitte wäärt, et teda hoitaks kui silmatera mitte ainult kadumise, waid ka halwenemise ja rikkemineku eest?!

Riid ajalugu ei ole meie rahwa eest mitte ainult sifemise raudwara, waid ka wälise kandepinna poolest sõbralikult hoolitsenud. Mitte ainult wõimete ja annete rikkust ei ole saatus Cesti soole elusse awaral käel kaasa puistanud. Waid ta on meie rahwa ühes tema annete ja omadustega mullapinda kaswama pannud, mis kõigil aegil eemalt teiste filmi isukalt enese poole piiluma on ajanud.

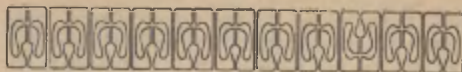
Nii kaunis ja õnnistatud on Cesti rahwuslike kodu pind ilusal Läänemere kaldal.

Kõige suuremaks ajalooliseks teoks tuleb meie rahwale seda tunnistada, et tema selle maa oma alla on wõtnud.

Uues aegamööda hakkab meie põlw selgemini ja selgemini tundma, misfugune rikkus, misfugune olemise ja edenemise-wõimaluse kiudlustus meie rahwale oma rahwuslike kodu poolest rahwaste-ühendaja Läänemere rannamaal otse Europa läwe ees ilmatu Wene tagamaa suus ajaloolt kaasa on antud. Sõegi meie sood ja rabad, mis muitsheid põlwi aina waraste öökülmade ja hallisõidu hädaohuga ähwardasid, tõotawad rahwale, kes siin suudab paita pidada, rikkuse allikatets saada.

Lastem waade üle käia neist rikkalikkudest waradest, mis minewil meie soole elusse ühes annud. Seiktem pilk oma rahwuslike kodu wõimaluste ja töotuste pääle.

Ja siis tunnistagem puhtast südamest, kas ei ole meie rahwale ajalugu pärandust walmistanud, mis wäärt on, et teda meie põlw kõige oma mõistuse, tundmise ja tahtmise jõuga kadumise, rikkemise, halwenemise eest hoiaks, tema rohkenemise ja kaswamise üle walwaks?!

Hädaoht, mis Eesti rahvuslike kodu ahwardab.

Kelle wastu tuleb siis meil oma rahvuslike kodu ilusa pinna pärast walwel hoida?

Kuigi rahwaste ilmas wõitlus olemise eest armuta on ja igauks häämeel wafara osa oma kätte püüab saada, siis ei tule ometi hoope mitte alati ja igast küljest oodata.

Nagu kõigil olewustel, nii on ka rahwastel sügawamaks loomundudeks rahule jõuda. Wõitluse teele kalduw rahwas ikka alles siis, kui tema loomuliku rahu-nduet hädaohtlikum huwi tuleb segama. Ilma tarwiduseta ei hakka üksti rahwas teisele pääle röhuma.

Sunneb aga rahwas, et temal wärsket õhku tarwis läheb, siis otsib tema elujõud iga wäheha kui pihu üles, kust saaks läbi tungida.

Rahwastewahelises oluorrnas makfab iseäranis tuntawalt ü h i s e l u l i n e m õ ð u a - s e a d u s, mis inimlikes ühistonnas ühiselulisi liikumisi juhib: kus

fünnist waba pinda leida, ehk nõuete-kojana äraelamine hõlpfam, sinna walgub inimeste laine. Ühiseluline mõõnaseadus on ajaloo jooksul kõiti rahwarändamisi juhtimas olnud, olgu et sõjakad suguharud saaki ajades äkki kui marutuul wagufate põlluharijate rahulikust elust üle lainetasid, ehk südikad rahwatõud oma piira teiste kulul pikkade aegade jooksul wisalt edasi nihutasid. Ja meie päiwilgi paneb rahwaid liikuma ühiseluline mõõnaseadus.

Nii on ka praegune ilmasõda, mis üle poole kogu inimesefoost werisele wõitlusele on kihutanud, oma aluspõhjuste ja lõpusihtide poolest ainult ühiselulise mõõnaseaduse ilmutuseks. Wististi ei oleks Kesk-Euroopa suur-riigid — Saksamaa ja Austria-Ungari — mitte nii pea tihanud tungalt haarata, et $\frac{1}{2}$ Euroopa kultuurailmast põlema süüdata, kui nende rahwastel kodus mitte ei oleks kitsas kätte tulemas olnud. Saksa rahwas luges sõjariistus wäljatungimise oma piirest paremats kui rahuliku wõitluse oma ümbrusega. Sõjariistade abil lootis tema oma eluwõimalusi üleaedsete kulul laiendada, olgu see osalt otsekohele maade wõitmisega, iseäranis Balkani mail Austria-Ungari kaudu Wäike-Aasia poole liikumiseks, osalt oma iliwõidimu maksmapanemisega rahwastewahelises elus, mis omakorda kasulikkude taubalepingute ja laialisemate turgude awamise teel aitaks Suur-Saksamaa ilmariikluse aadet teostada. Oma ilmariiigi kaudu tahab Saksa rahwas oma eluaseta laiendada ja teiste rahwaste kulul hõlpfamate eluwõimaluste pinnale edasi tungida, kuigi tema oma riiklisi piire ejiotsja wälispidi mitte ei muuda. Rahwaste rändamine muudab nagu kõid muugi oma kaju ja teid igatõrdse kultura-seisu nõuete kohaselt. Siis-

liselt tähendab aga Saksamaa aastakümnete pikune sõjavalmistus ja nüüdne sõjariistus väljatungimine kõige oma toleduse ja metsitusega, et Saksa rahval oma senine rahvusline kodu kitsaks on jäänud. Paifus Saksa rahwa elujõud on üle kallaste torkinud ja milerial oma lähema ümbruse pinnale tallanud, esimese hooga kõik — Belgias, Põhja-Prantsufemaal, Poola- ja Leedumaal — eest maha murdes, kuni teiste rahwaste wastutõuge laine seisma pani.

Ujalooline Saksamaa on Saksa rahwale tema kiire kaswamisega kitsaks jäänud.

Kõige selgemini näitab seda Saksa rahwa sündimise- ja suremise-aruusik ühes rahwaaru kaswamisega.

Preisjimaal sündis iga 1000 elaniku kohta: 1816—27. a. = 42—44 last; 1834—46. a. = 46—40; 1840—60. a. = 35; 1860—80. a. = 37—39; uueal ajal 37 last.

Rogu Saksamaa kohta sündis 1896—90. a. iga 1000 elaniku kohta 36 last. Selsamal ajal sündis iga 1000 el. kohta: Austraas 37 last; Itaalias 36,3; Suur-Britannias ja Jirimaal 29,6; Prantsufemaal 22; Helwetias 28,9; Belgias 29,2; Hollandis 32,3; Rootsis 27,5; Norras 30,3.

Suwemus oli Süümilchi järele Saksamaal 19. aastafajal läbistiftu iga 1000 elaniku kohta 27,7; Ida-Europas 35,7; Wenemaal 33—35; Kesk-Europas 28,3; Lõuna-Europas 25,6; Põhja-Lääne-Europas 20,5; Norras 17.

1896—90 oli suremus iga 1000 elaniku kohta: Saksamaal 21,2; Austraas 25,4; Itaalias 25,6; Suur-

Britannias ja Jirimaal 17,8; Prantsufemaal 20,7; Helwetias 18,7; Belgias 20,2; Hollandis 17,2; Rootsis 17; Norras 16,8.

Seega oli rahwa arwu kaswamine iga 1000 elaniku kohta 1896—90: Saksamaal 14,8; Austraas 11,6; Itaalias 10,7; Suur-Britannias ja Jirimaal 11,8; Prantsufemaal 1,3 jne.

Uueal ajal on sündimiste arw Saksamaal nagu milgi kultuura-mil naitute tagasi läinud. Ühtlasi on aga ta suremus tublisti langenud. Saksamaal wiimafel aastafimnel juba 19, wiimastel aastatel ifegi 17 pääle iga 1000 elaniku kohta.

Preisjimaal leiti arwustiku teel:

	sündimisi:	suremisi:	sündim. ülekaal:
1908	1.308483	733046	575437
1909	1.287217	705874	581343
1910	1.256775	675228	581547
1911	1.225250	732811	492439
1912	1.222168	672228	549940

Läbistiftu oli Preisjimaal aastafimnel 1902 kuni 1911 aastas sündimisi 1.284157, suremisi 725262, sündimiste ülekaal 558895.

Nii on üleüldine rahwaaru kaswamine Saksamaal uuealgi ajal aastas läbistiftu 15 iga 1000 elaniku kohta.

Præguse Saksa riigi piirides elas 19. aastafaja algusel ümmarguselt 20 miljoni, lõpul 60 miljoni; 1816. a. = 24,8 milj., 1906. a. = 61,1 miljoni.

maal, Belgias ja Hollandis elanikta 658 miljoni, kuna neil mail 1890. a. kokku 220 miljoni elanikku oli.

Hübbe-Schleideni väljaarvamise järele on 1980. aastaks anglofatsiivid (inglasi, amerikalasi jne.) 900 miljoni; wenelasi 300 milj.; faksulasi 150 milj. Lerong-Beaulieu järele aga 100 aasta järele: faksulasi 200 milj.; wenelasi ja anglofatsiivid 300—500 miljoni.

Wõib üsna kindlasti ette ütelda, et Saksamaa rahvaarw kaesolewa aastasaja lõpuni kolmekordsetks kaswab. Paari inimese-aa järele on ta aga juba faks torda nii suur kui praegu.

Ras on nüüd arwata, et Saksamaa juudab niisuguse inimeste hulga tulewitus oma senisteses piiridesse ära mahutada?

Peab tunnistama, et seni ajani Saksamaa oma rahvaarwu ja tiheduse ülikiresti kaswamisest hoolimata ilma suurema väljarändamiseta ja tuntawate piiri-laiendusteta läbi on saanud. Sest Schleswig-Holsteini ja Elfsas-Lotringi juuretulek ei tähenda selles mõttes mitte palju. Väljarändamine on wiimastel aastakümnetel ifegi foguni wäikseks jäänud. Saksamaa on oma juuretulewatele rahwahulkadele eluwoimalust ja tegewust põllutöö põhjalikutsegemise ja tööstuse ning kaubanduse hüiglasuure laiendamise ja põhjalikuts muutmise teel muretsenud.

Saksamaal on 19. aastasaja jooksul rahvaarw 135% wõrd kaswanud, aga Saksja põllutöö wiljatus on (Rybarti väljarwamisist mööda) sellesama aja jooksul 212% wõrd tõusnud. Ja liha walmistus on 1800. kuni 1900. a. jooksul ifegi 595% wõrd kaswanud.

Otse muinasloolik on weel Saksjamaa majandus-line edenemine wiimase 25 aasta jooksul olnud.

Dresbeni panga (Saksja hüiglapanga liit) arwustitu järele kaswas Saksjamaal 1871—1912: rahwaarw 41 milj. 66 miljoni pääle = 61,2% wõrd (Suur-Britannias ja Jirimaaal 45%, Prantsufesemaal 9,4% ja ainult P.-Am. Ühisriitides 141,2%).

Põllutöö wiljatus tõusis aga selsamal ajal palju titremini.

1 hektarilt (desjatinilt) saadi: nisu — 1881. a. = 12,7 doppelzentneri, 1913. a. = 23,6 d₃, ehj 85% wõrd rohkem; ruttid: 1881. a. = 10,9 d₃, 1913. aast. = 19,1 d₃, ehj 75,2% rohkem; otse: 1881. a. = 15,1 d₃, 1913. a. = 22,2 d₃, ehj 47% rohkem; kaeru: 1881. a. = 12,1 d₃, 1913. a. 21,9 d₃, ehj 81% rohkem; kartulid 1881. a. = 107,9 d₃, 1913. a. = 158,6 d₃, ehj 67,0% rohkem; aafsheinu 1881. a. = 33,4 d₃, 1913 49,3 d₃, ehj 47,6% rohkem.

Weel huwitawamats lähewad need arwud, kui neid teiste maade saagiga wõrdleme. 1912. a. saadi hektarilt (desjatinilt) doppelzentnerites:

	nisu	ruttid	otse	kaeru	kartulid
Saksjamaal	22,6	18,5	21,9	19,4	150,3
Prantsufesemaal	13,6	10,1	14,1	12,7	8,9
Austrias	15,0	14,6	16,0	13,0	100,2
Ungaris	12,7	11,6	13,9	10,4	84,4
Wenemaal	6,9	9,0	8,7	8,5	81,7
P.-Am. Ühisr.	10,7	10,6	16,0	13,4	76,2
Ranada	13,7	12,0	16,7	15,0	115,8

Loomi oli:

	Saksjamaal		Prantsufesj.	Suur-Brit. ja Jirimaaal
	1873	1912		
hobuseid	3,352 tuh.	4,516 tuh.	2,229 tuh.	3,236 tuh.
tariloomi	15,777	20,159	11,875	14,436
figu	7,124	21,885	3,980	6,720

TRi Raamatukogu

Mafinate tarwitamise tõusu Saksamaa põllu-
töös näitavad järgmised arvud:

	1882	1907	%
auruateri	836	2995	258 ⁰ / ₁₀
kõlvimasinaid	63,842	290,039	354,3 ⁰ / ₁₀
niidumasinaid	19,634	301,325	1434,7 ⁰ / ₁₀
auru-rehepeksumas.	75,690	488,867	547,9 ⁰ / ₁₀
muud rehepeksumasf.	298,367	947,003	217,4 ⁰ / ₁₀
masinaid üldse	391,746	1,497,975	282,4 ⁰ / ₁₀

Weel palju võimsamini on Saksa tööstus ja kaubandus viimase 25 aasta jooksul kasvanud, aga sellekohaseid arve ei luba ruum ette tuua. Kaudselt annab Saksa rahvamajanduse tõusujust tunnistust Saksa rahwawaranduse kaswamine, mida aastas 5 miljardi marga pääle arwatakse.

Rahwawaranduse suurus oli: Saksamaal (1908) prof. Ballodi väljaarwamist mööda 270 miljardi marka ehk iga elaniku pää kohta 4295 m., Suur-Britannias Jiri-
maaga (1909) majanduseteadlase Giffeni väljaarwamist mööda 285 miljardi marka ehk iga elaniku kohta 6402 m., Prantsufemaal (1908) Thery järele 230 miljardi marka, iga elaniku kohta 5860 m., Põhja-Am. Ühisriikides (1904) awaliku arwustitu järele 450 miljardi marka ehk iga elaniku kohta 5536 m. Nii on Saksamaal warandust iga elaniku kohta küll weel vähem kui wanematel tööstusemaadel ja rikkal Prantsufemaal, aga meie ei tohi unustada, et Saksamaad weel pääle Saksa-Prantsufe sõda koguni waeseks ja ifegi paatiline aasta eest ifta weel tehwas maaks peeti. Tema fogu rahwawarandus ulatab aga juba rikka Suur-Britannia hiiglawaranduse kõrgusele.

Saksamaa rahvamajanduselisest tõusujust saab kergesti aru, kui tähele panna, mislugust hiiglatööd fäl

viimase poolesaja aasta jooksul rahwahariduse, tehnilise kultura ja üleüldise rahwa tegujõu tõstmiseks on forda jaadetud. Saksa rahwas on kahtlemata kõid jõu tõlku wõtnud, et juuretulewaile rahwahullele elu-laual tarwilikku kohta kulturalisel teel muretseada. Kuid praegune ilmasõda Saksamaa hoolimata algatusel näitab, et Saksa rahwa elunduded ometi weel rohkem on tõusnud, kui neid kõid rahulik töö ja püüdmine on suutnud rahuldada. Saksa rahwas on suures ühemeelses wahimustuses oma sõjata keisri järele ilmatulekahju leekidesse tormanud. Seit kõid ringtonnad Saksamaal tundsid, et raske on rahulikus jõupingutuses weel kiiremini edasi minna ja kaudemale saada, aga rahwa tarwidused ei ole ometi weel mitte küllalt rahuldatud.

Saksa rahwas oma juure elujõuga ja kultura-wõimetega ei taha mitte ummusesse jääda, waid on walmis enesele iga hinna eest õhtu muretsema ja waba pinda hõlpsamaks äraelamiseks wõtma, kust aga saab, olgu ees mis taht. Oma ijeloomu kangusega ja loomu halastamatusega murrab ta maha, mis teel ees. Kui wõimalik, kultura ja rahuliku wõistluse teel; kui tarwis, metjitu wägivallega — edasi tahab tema aga igal juhtumisel tungida.

See on põhjapanew tõeasi Europa rahwastewahelise arenemise loos, mida kõigil rahwastel tuleb silmas pidada, kes selle mõjunna piiresses käiwad.

Iseäranis fiiigawasti lõikab aga see tõeasi meie Baltimaade julgeolekuse, nagu feda ka Poola ja Leedu maal tõsiselt arwesse tuleb wõtta.

Silmad peaks kõitidel juba see lihtne asjaolu awama, et Saksamaa rahvamajanduse muinaslooliseft tõusujust hoolimata viimase weerandfaja aasta jooksul

Ruht tuleb pääftmine?

Ja, kust peab meie rahwale ja tema õnnistatud kodupaigale pääftmine tulema Germani tõu hiigla-rõhu hädaohu käest?

Wägivaldse pääletungimise wastu võib meie rahwas ennast Wene ilmariigi täisõiguslise liikmena julge tunda. Kui tarwis, saadame oma tublimad mehpeojad wiimseni wälja, et nemad kõigi Weneriigi rahwaste wahwade poegadega wiimise weretilgani niisama ustawalt ja ausasti Sakjamaa wägewuse wastu seisaksid, nagu praeguse ilma sõja päiwil.

Kuid pidagem meeles, sõda on ainult wiimane abinõu, mille waral rahwas oma piiridest wälja murrab, et muid maid ja rahwaid oma alla wõtta. Palju suurema tegeliku tähendusega kui sõda ja wägivald on rahwaste edasitungimise-loos rahulik sisewalgumine rahulitu töö ja kulturalise wõistluse teel.

Rahwa kulturalist edasitungimist ei juuda aga ütski riik ega rahwas wägivalda ega wõimu abinõu-

dega kinni hoida. Kõit sellekohased püüded on ainult asjata katsed ja toowad aina ajutisi wõituseid. Ujalugu õpetab seda.

Kulturat võib ainuüksi kulturalisega wõita.

Ütski wõim ei suuda meie rahwast tulewikus Sakja suurrahwa kulturalise sisewalgumise eest Baltimaile warjata, kui aga maa rahwas ise.

Jah, ise üksi on siin mees.

Ja ainuüksi kulturaline wõim on sõjatiist, mis Sakja kulturalise päälerõhumise hoo kord võib seisatama panna.

Balti maa-pärisrahwad peawad kõit oma waimu- ja kehajõu liikuma panema. Kõit anded ja wõimed, mis meie rahwas minewiku küllalikest käest päranduseks saanud, tulewad ustawa hoolega alal hoida, wälja arendada ja kõrgemale täiusele wiia. Balti ilusal rannamaal peab Eesti ja Läti rahwas kõite jõudu Wene riigi targal kaitsele kottu wõtma, et seda kaunist maad tõpise kulturalisega täita. Maa rahwas peab oma olemist tõpises kulturalis wälja arendades ja uuendades juured oma rahwuslise kodu mullapinda siigawalt sisse ajama, et ütski wõim ega wägi teda siit wälja kiskuda ei suuda.

Ainult siis wõidakse tulewikus Sakja kulturalisele sisewalgumisele Baltimaale piiri panna.

Õieenest oma elujõu ja wõimete wäljaarenduse ja töölepaneku abil võib Eesti rahwas päästmist lootu suurest hädaohust, mis tema rahwuslist kodu kaunil Eäänemere kaldal waritseb.

Ja itka weel peaks meie rahwas oma ihu ja hinge wõimeid, kõiti häid andeid ja idusid, mis meie

põlv minewikult on taluks kaasawataks pärinud, ära-
wannatud alkoholi mürgi läbi edasi rikkuma, rüüsi-
tama, häwitama?!

Itka veel leidub isegi meie rahwa haritud lihtmete
festel kohutawalt suur osa neid, kes karstuse asja
tui tähtsufeta põhjusmõtte-küsimuse pääle waadates
kurdiiks jääwad kõigele hüüdmisele ja kutsumisele?!

Meeletu pimestus peab see olema, et meil aru-
saajadki inimesed rahwa karstendamise asjas itka veel
osawõtmata päältwaatajateks saawad jääda ja mitte
weel tulisteks wõitlejateks ühises rahwa-kultura wäe
rinnas ei ole tõusnud.

Maha kõik tühised targutused ja sõnade kõlku-
tusjed: kellel meie kulturapiüiete ja rahwa tulewiku
kindlustamise jutuga tõsi taga on, see lööb julgesti
käed kokku nendega, kes alkoholile sõda elu ja
surma pääle on kuulutanud.

Meie rahvuslise tulewiku nimel:

Sõda alkoholile kogu rahwa poolt!

A-32693

124064